

День Конституції України

Конституція України — Основний закон держави України. Ухвалений 28 червня 1996 року на 5-й сесії Верховної Ради України 2-го скликання. Конституція України набула чинності з дня її прийняття. У пам'ять про прийняття Конституції в Україні щорічно святкується державне свято — День Конституції України.

«Особливості конституційного процесу в Україні: історико-правовий аспект» (стаття О.С. Терзі та О.С. Колесник)

Наприкінці 80-х та в першій половині 90-х років XX сторіччя в житті України відбулися принципові зміни. За цих умов поважне місце посіли питання організації державної влади: розвиток демократичних інститутів, формування президентсько-парламентської республіки і прийняття нової Конституції.

У статті О.С. Терзі та О.С. Колесника «Особливості конституційного процесу в Україні: історико-правовий аспект» автори зробили спробу виявити головні особливості конституційного процесу в Україні протягом другої половини вісімдесятих – першої половини дев'яностих років XX століття. Науковою новизною їхнього дослідження була хронологічна періодизація конституційного процесу в Україні. Умовно цей процес поділено на три етапи:

- I етап (друга половина 80-х рр. – 24 серпня 1991 р.) — внесено зміни до Конституції 1978 року; розпочато процес реформування всіх сфер суспільного життя, який завершився проголошенням незалежності України;
- II етап (24 серпня 1991 р. – 8 червня 1995 р.) — відбулося підписання конституційного договору між Верховною Радою та Президентом;
- III етап (8 червня 1995 р. – 28 червня 1996 р.) — завершився прийняттям нової Конституції незалежної держави.

Вихідним моментом для характеристики першого етапу є Конституція УРСР, яка була прийнята 20 квітня 1978 року. За цією Конституцією Україна мала органи державної влади: Верховну Раду, Раду Міністрів, Верховний Суд. Мала вона також власне Міністерство іноземних справ, яке було створене в 1945 році, і представництво в ООН. Отже, за Конституцією 1978 року, Україна мала, на перший погляд, значний суверенітет. Але насправді ситуація була іншою. Практика свідчить, що загальносоюзні закони не враховували національних особливостей нашої республіки. Це призводило до негативних наслідків. Дуже показовою з цього погляду була ст. 71, де зазначалося, що закони СРСР обов'язкові на території УРСР.

З квітня 1985 р. у СРСР почали відбуватися значні зміни, які були пов'язані з обранням на посаду Генерального секретаря ЦК КПРС М. Горбачова та зі взятим партією курсом на перебудову всіх сфер життя радянських людей.

Для УРСР, як і для всіх інших союзних республік, настав час відродження національної культури, мови, традицій.

Наприкінці 80-х років в українському суспільстві з'явилися сили, які спробували протиставити свої ідеї тій політиці, яку проводила КПРС. Такою силою була перша масова соціальна організація «Народний рух України за перебудову». Фактично це була перша організація в Україні, яка прямо не контролювалася Компартією. На відміну від правлячої Комуністичної партії, яка виступала за розвиток повноважень республіки, але в межах

СРСР, опозиційні партії вимагали виходу України зі складу СРСР і побудови незалежної держави. У результаті 16 липня 1990 року було прийнято Декларацію про державний суверенітет. Але як юридично, так і фактично Україна залишалась союзною республікою у складі СРСР. Керівники опозиції розглядали Декларацію про державний суверенітет як перший крок до набуття незалежності України.

Після 16 липня 1990 року діяльність опозиційних сил дедалі більше активізувалась. Однак позиції КПУ були дуже міцними.

Навесні 1991 року між лідерами союзних республік була досягнута домовленість про утворення оновленого Союзу суверенних держав, але події 19–21 серпня 1991 року в Росії докорінно змінили ситуацію. Наслідком цього було ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року.

Під час другого етапу Верховною Радою республіки був ухвалений ряд законів, які сприяли зміцненню нового міжнародного статусу республіки (**Закон України «Про державні кордони України»** від 4 листопада 1991 р., **Закон України «Про Збройні Сили України»** від 6 грудня 1991 р.).

1 грудня 1991 року було проведено загальноукраїнський референдум. На всенародне обговорення було винесено питання: «Чи підтверджуєте ви проголошення незалежності України?». Підсумки референдуму були такі: «Так» відповіли 90,32% громадян України, «Ні» — 7,58% громадян України. Одночасно з референдумом був обраний Президент України, яким став Голова Верховної Ради України Л. Кравчук, отримавши 61,59% голосів.

Після подій 1 грудня 1991 року всі політичні сили в країні були зацікавлені в тому, щоб якнайшвидше прийняти нову Конституцію незалежної держави, яка б закріпила юридично всі досягнення як зовні, так і в межах республіки.

На початку 1992 року президентом Л. Кравчуком була висунута спеціальна програма щодо перетворення нашої держави на президентсько-парламентську республіку та закріплення цих положень у новій Конституції України. На всенародне обговорення був винесений проект Конституції України. Цей процес тривав до 1993 року, набувши затяжного характеру.

Улітку 1994 року новим Президентом України був обраний Л. Кучма. У грудні 1994 року на розгляд Верховної Ради поданий проект конституційного закону «Про державну владу та місцеве самоврядування в Україні». За півроку Л. Кучма домігся того, що Україна остаточно перетворилася на президентсько-парламентську республіку. Цей процес був непростий. У парламенті та на місцях розгорнулася гостра боротьба між політичними партіями. 8 червня 1995 року між Верховною Радою України та Президентом України був підписаний Конституційний Договір. Так закінчився другий етап конституційного процесу в Україні.

Після укладення Конституційного Договору перед депутатами парламенту було поставлено завдання швидкого прийняття Конституції. Процес ухвалення Конституції був прискорений спробою Президента винести проект Конституції від 11 березня 1996 року на референдум. Тому не дивно, що в червні 1996 року, незважаючи на значне протистояння в парламенті, народні депутати все ж таки дійшли згоди та ухвалили 28 червня 1996 року нову Конституцію української держави, що знаменувала собою на той час юридичне завершення конституційного процесу.

Автори статті підкреслили, що, попри всі труднощі конституційного процесу, Основний закон, прийнятий 28 червня 1996 року, врахував майже весь найкращий теоретичний досвід країн західної демократії та був визнаний світовою спільнотою.

Цікаві інтернет-ресурси

- 28 червня — День Конституції України.mpg [Електронний ресурс] // You Tube. — Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=tCSkOI-2xBI>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).

- День Конституції України [Електронний ресурс] // You Tube. — Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=frrh2A9OkXY>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- День Конституції України [Електронний ресурс] // You Tube. — Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=IPQT2TVY9gY>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- Сценарій проведення Дня Конституції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://krughouse.org.ua/_ld/0/17____.doc. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- День Конституції: вірші, поздоровлення [Електронний ресурс] // Портал журналістів і блогерів. — Режим доступу: <http://knuj.org.ua/entertainment.html?categoryid=136>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- Про відзначення 17-ї річниці Конституції України [Електронний ресурс] : Указ Президента України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/93/2013>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 22.03.2013).
- Сценарій святкування Дня молоді і Дня Конституції [Електронний ресурс] // Все для шкільних свят. — Режим доступу: <http://forschool.in.ua/?p=553>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- Сценарій тематичного свята «Живи та міцній, наша юна Державо» [Електронний ресурс] // Обласний науково-методичний центр культури. — Режим доступу: http://www.nmck-volyn.com.ua/scenarios_detail.php?id=65. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- День Конституції — Державні свята — Сценарії — Каталог статей [Електронний ресурс] // Кабінет літературного краєзнавства Володарської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 2. — Режим доступу: <http://mirvol.at.ua/publ/34-1-0-226>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- Вірш-привітання до Дня Конституції України [Електронний ресурс] // Леся Вознюк. Авторський блог. — Режим доступу: <http://lesia.vozniuk.com/poem/virsh-do-dnia-konstytutsiji/>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- Конституція України в моєму житті — сценарій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.referatcentral.org.ua/pedagogy_load.php?id=2143. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).
- День Конституції [Електронний ресурс] // Інформаційно-бібліографічний відділ. Випуск 13. — Режим доступу: <http://lib.znate.ru/docs/index-150531.html?page=3>. — Назва з екрана. — (Дата звернення 27.02.2013).

Рекомендована література

1. Білий, О. Яка Конституція потрібна Україні? [Текст] / О. Білий, В. Вовк // Сучасність. — 2008. — № 10. — С. 6–13.
2. Гетьман, В. П. Як приймалась Конституція України [Текст] : нотатки учасника розробки Основного закону України. — К., 1996. — 127 с.
3. Головань, Т. Конституційне право України [Текст] : система уроків / Т. Головань // Історія в школі. — 2007. — № 6. — С. 33–43.
4. Жити за Основним Законом [Текст] : сценарій до Дня Конституції // Позакласний час. — 2010. — № 5. — С. 120–123.
5. Жувалова, Н. Методична розробка уроку «Конституція України в моєму житті»: для учнів 6 кл. [Текст] / Н. Жувалова // Відкритий урок. — 2005. — № 9–10. — С. 47–51.

6. Караванський, С. Про мову Конституції України [Текст] / С. Караванський // Визвольний шлях. — 1996. — № 12. — С. 1411–1417.
7. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії ВР України [Текст] // Визвольний шлях. — 1996. — Кн. II. — С. 1340–1358.
8. Кльофа, І. В. Правовий брейн-ринг «Чи знаєш ти Конституцію України» [Текст] : 9–11 кл. / І. В. Кльофа // Історія та правознавство. — 2011. — № 16/18. — С. 25–31.
9. Кресін, О. Конституція України: традиційне і нове [Текст] / О. Кресін // Віче. — 1998. — № 9. — С. 47–55.
10. Михальова, С. В. Дидактичні матеріали «Чи знаєте ви Конституцію України» [Текст] / С. В. Михальова // Історія та правознавство. — 2011. — № 16/18. — С. 32–40.
11. Покотило, О. Історія прийняття Конституції України 1996 р. та суть політичної реформи [Текст] / О. Покотило // Історичний журнал. — 2009. — № 1. — С. 54–65.
12. Скрипнюк, О. Система конституційного права України: поняття та її складові елементи [Текст] / О. Скрипнюк // Право України. — 2008. — № 7. — С. 4–9.
13. Слюсаренко, А. Г. Історія української конституції [Текст] / А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко. — К., 1993. — 192 с.
14. Татаринів, М. В. 15-та річниця Конституції України. Інформаційно-методичні матеріали [Текст] / М. В. Татаринів // Історія та правознавство. — 2011. — № 16/18. — С. 2–10. — Бібліогр.: 22 назви.
15. Терзі, О. С. Особливості конституційного процесу в Україні: історико-правовий аспект [Текст] / О. С. Терзі, О. С. Колесник // Наука. Релігія. Суспільство. — 2005. — № 3. — С. 102–110.
16. Чорна, О. С. Конституція — основа моєї держави. Практичне право. 9 клас [Текст] : урок / О. С. Чорна // Історія та правознавство. — 2011. — № 16/18. — С. 11–12.
17. Шаповал, В. Конституція незалежної України у світовому вимірі [Текст] / В. Шаповал // Політика і час. — 1997. — № 4. — С. 3–11.